

Geografies literàries

Conèixer l'Albufera i Sueca seguint un recorregut basat en el llibre de Joan Fuster, visitar Penàguila seguint les rondalles d'Enric Valor, passejar la València d'ahir i de sempre de la mà de la poesia de Vicent Andrés Estellés, o fins i tot recórrer una Xàtiva estellesiana han estat algunes de les primeres propostes del projecte d'innovació docent «Geografies literàries» que es desenvolupa a la Facultat de Magisteri de la Universitat de València.

Alexandre Bataller

Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura
Universitat de València

En els àmbits educatius no universitaris són habituals les eixides escolars que integren coneixements de diferents àmbits. Un viatge cultural, per exemple, ens pot remetre a una obra literària, però també al valor d'un paisatge o d'un referent històric. Per cobrir aquesta mancança, i aprofitant les setmanes dedicades a les activitats complementàries, un grup de professors

© Mara Novoa

© Paula Pérez

1 En la terrassa del Centre Octubre, a València, els alumnes interpreten la cançó de La Gossa Sorda «Camals mullats» com a activitat final de la passejada literària per la ciutat seguint Vicent Andrés Estellés, Ausiàs March i Joanot Martorell.

2 i 3 Els estudiants Òscar Serrano (Tirant) i Xelo Canet (la reina) fan una lectura dramatitzada, davant els seus companys de Magisteri, d'un fragment de Tirant lo Blanc, al claustre renaixentista del Centre Cultural del Carme.

© Paula Pérez

dels departaments de Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials i de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de València hem engegat un projecte d'itineraris didàctics que han tingut una obra literària com a fil conductor, fent part dels continguts de diverses matèries del grau en Mestre en Educació Primària.

L'acostament a una geografia lingüística i literària propera i moltes

vegades desconeguda, vol reforçar les actituds positives d'estima i promoció envers la llengua, la història, el paisatge i el patrimoni dels valencians. Que els futurs docents tinguin instruments per a la realització d'eixides extraescolars vinculades al territori n'ha estat la premissa. El recurs a l'experiència fora de l'aula ens reforça la motivació, aquest concepte tan vell com el temps, que és

«L'acostament a una geografia lingüística i literària propera i moltes vegades desconeguda, vol reforçar les actituds positives d'estima i promoció envers la llengua, la història, el paisatge i el patrimoni dels valencians»

Relats digitals de les rutes literàries

Les eixides generen un munt d'emocions, verbalitzades en converses, en escrits als fòrums de l'aula virtual o en els projectes de treball. Però també deixen un rastre visual en fotografies i vídeos digitals que acaben sent compartits pels participants.

Més enllà de l'arxiu individual, alguns alumnes han elaborat espontàniament o com a instrument avaluador un vídeo o narració documental de la jornada, un relat digital bastit a partir d'imatges representatives o una combinació de tots dos procediments. El fil conductor de les imatges, amb el complement dels textos recitats i l'acompanyament de músiques evocadores –que, en algun cas, han estat compostes i interpretades pels alumnes mateixos– palesen la motivació per contar i compartir els moments viscuts.

Una mostra d'aquestes realitzacions –i dels dossiers didàctics que les acompanyen– es podrà visualitzar en el repositori d'objectes digitals Roderic i des de l'*Open Cours Ware* de l'assignatura *Formació literària per a mestres*.

a la base de tot ensenyament innovador. Les eixides escolars són una oportunitat per cohesionar el grup: «L'ambient que es creà fou molt familiar i facilità que ens coneguérem més entre nosaltres», ens diu Haïssa Montagud. Un espai d'interrelació personal que possibilita, a més, un espai d'ús per a la llengua: «Per fi tot el treball que estic fent –fora del temari de la classe, la meua lluita personal amb el valencià– estava considerat» ens explica Oana Militarú.

Durant les rutes, els estudiants, als diversos espais urbans i naturals, reciten textos poètics, dramatitzen

textos literaris, interpreten peces musicals, construeixen el coneixement acompanyats de guies culturals o mediadors i recorren els escenaris reals evocats per la paraula. Amb plantejaments integradors de lletra, geografia i natura hem viatjat des del port de Catarroja fins el tancat de la Pipa amb el ressò de textos fusterians que parlen de l'aigua del llac, dels ullals, de les mates o dels peixos, com a preàmbul del magnetisme de la muntanyeta dels Sants o de la casa de Joan Fuster a Sueca. Les rondalles d'Enric Valor «El gegant del Romaní», «l queixa-

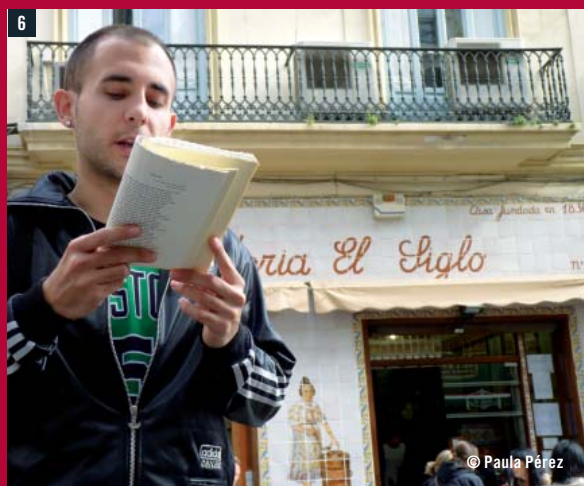
lets també!» i «Esclafamuntanyes», ens han portat a recórrer les descripcions dels seus escenaris per les contrades muntanyenques de Penàguila. El vers «Ací estigué la casa on visqué Ausiàs March» ens ha conduït a una passejada literària per València seguint Vicent Andrés Estellès, Ausiàs March i Joanot Martorell, acompanyats de versos, però també de persones i d'espais de la ciutat històrica. I, arribada la primavera, retornem a passejar per València i Burjassot de la mà d'Estellès, integrant ara un dinar de companyonia preparat pels propis alumnes, amb

© Mara Novoa

© A. Bataller

© Paula Pérez

© Paula Pérez

cassoles d'arròs al forn que ens evocuen el fill del forner que feia versos. Entre els convidats que hi participen, ens reciten versos els poetes Gaspar Jaén i Urban i Isabel Garcia Canet. I quan tanquem el cercle estellesià a Xàtiva, és el professor Antoni Martínez qui ens hi fa de guia recitant-nos versos èpics com ara «M'aclame a tu, mare de terra sola».

Uns escenaris que cobren un nou sentit en el present, com remarca Sandra Garcia: «I és que el carrer de Cabillers té el poder de fer-me imaginar com hi viuria Ausiàs March moltíssims anys enrere, al mateix

temps que m'evoca com seria València en aquells temps. Ara, sempre que passe per la plaça de la Reina, pense en el carrer de Cabillers». Donar confiança als aprenents, potser siga una de les claus, com ens resumeix Yolanda Albert: «Va ser una experiència fantàstica, com alumna d'una educació que poques vegades ha optat per la innovació pedagògica i que li ha donat pocs vots de confiança als seus alumnes, i també com a futura mestra, descobrint maneres de fer arribar la literatura sense ser un càstig, sense angoixa ni nervis per l'avaluació, gaudint-ne». ■

4 Haïssa Montagud recita el poema «No és millor ni pitjor el temps» del Llibre de Meravelles, de Vicent Andrés Estellés, a les Torres de Serrans, punt de partida de la ruta estellesiana. Al seu costat, el poeta Gaspar Jaén, que acompanya el grup durant tota la jornada.

5 El professor Joaquim Gadea, al cim de la Penya de Penàguila, evoca els tossals i carenes que apareixen a El Gegant del Romani d'Enric Valor.

6 L'estudiant de Magisteri Miguel Jiménez recita el poema «Les coses» davant la cafeteria El Siglo en el transcurs de la ruta estellesiana per la ciutat de València.

7 Al Portal de Valldigna, on hi hagué la primera impremta de la Península Ibèrica i on s'imprimí Tirant lo Blanc. Al peu del Portal es va llegir el poema «Matinada lletosa amb filferros» de Joan Vinyoli.